

позначається довіра клієнтів, обслуговування державних програм, негативно – значні збитки від інвестування в державні цінні папери через різке зниження їх інвестиційної привабливості. Для виправлення ситуації на краще державним банкам рекомендується встановлювати граничні значення апетиту до ризику вкладень у них на основі оптимізації співвідношення між витратами на формування резервів на можливі втрати та доходами від об'єктів інвестування.

4. Для зміцнення ресурсної бази банківських установ в умовах воєнного стану пропонується реалізувати комплекс таких заходів: тимчасово скасувати податок на процентні доходи вкладників за депозитами через його низьку бюджетну ємність; використовувати трансформацію валютних депозитів у гривневі з премією; розширити схеми гарантування вкладів на поточні та строкові рахунки малого і середнього бізнесу за відсутності ознак афілійованої особи з банком; використовувати передбачені законодавством механізми фінансової реструктуризації боржника тощо.

Інформаційні джерела:

1. Антипенко Н.В., Шнипко О.В. Організація і регулювання діяльності системно важливих банків. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. № 3. С. 87-82. URL: <https://doi.org/10.3278%202520-2200/2023-3-12>.

ДІЯЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ ЯК ЕМІТЕНТІВ ПАЙОВИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Близнюк О.П., канд. екон. наук, доц.

Абрамова М.С., здоб. вищої освіти

Державний біотехнологічний університет

У сучасній ринковій економіці популярною організаційно-правовою формою господарювання є акціонерне товариство, внаслідок того, що акціонерна форма формування власного капіталу корпорації стала найбільш досконалою формою організації підприємства. Вона дозволяє через механізм випуску та продажу акцій акумулювати потужні фінансові ресурси, залучати до управління корпорацією та участі у розподілі прибутку через дивідендні виплати значну кількість власників. Акціонерне товариство є найбільш демократичною формою ведення бізнесу, яка дозволяє об'єднати необмежену кількість вільних капіталів приватних осіб і за якої усі акціонери несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями корпорації.

Згідно із Законом України, «Акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Акціонерне товариство не відповідає за зобов'язаннями акціонерів. Акціонери не відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, лише в межах номінальної вартості належних їм акцій» [1].

Перевагами корпорацій є: акціонерна форма забезпечує мобілізацію великих сум грошей через реалізацію акцій, тому можливості розширення капіталу корпорації практично необмежені; простим і зрозумілим є питання про власність; випуск і продаж акцій з різноманітними характеристиками забезпечує акціонерному товариству незрівнянно більшу фінансову могутність, ніж просте об'єднання капіталів; усі власники несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями корпорації, що є стимулом і гарантією інвестування коштів, відповідальність на акціонера покладається тільки в межах вкладеного ним капіталу; в акціонерних товариствах можливе ефективне узгодження інтересів менеджменту та акціонерів.

Окрім переваг акціонерної форми власності, є певні недоліки: складніший і довший порядок створення, виникнення додаткових накладних витрат на проведення загальних зборів акціонерів, складання спеціальної звітності, ведення реєстру акціонерів, організація виплати дивідендів тощо. В процесі функціонування акціонерних товариств можуть виникати конфліктні ситуації між власниками-акціонерами та найманими менеджерами, між окремими акціонерами (або групами акціонерів) та керівними органами товариства, між «великими» та «дрібними» акціонерами, між акціонерами-інсайдерами та акціонерами-аутсайдерами тощо. Діяльність відкритих акціонерних товариств є суттєвим чинником розростання спекулятивних операцій на фондових ринках, що спричиняє збільшення фіктивного капіталу.

Ринок акцій як пайових цінних паперів займає важливе місце серед ринків капіталів. Ліквідний та надійний ринок акцій є одним із чинників, що визначають інвестиційний клімат у країні, сприяє залученню й перерозподілу інвестиційного капіталу у перспективні сфери економіки. Аналіз річних даних НКЦПФР щодо обсягів зареєстрованих випусків акцій у 2013–2023 рр. яскраво свідчить про проблеми розвитку ринку пайових фондових інструментів в Україні, його високу волатильність та диспропорції в динаміці емісій акцій протягом аналізованого періоду.

Як показало дослідження, в умовах воєнного стану загострилися кризові явища в промисловому секторі України, в діяльності акціонерних товариств-емітентів, що спричинило стрімке падіння випусків акцій і торгів ними на біржовому фондовому ринку (рис. 1).

Акції, які є пайовими цінними паперами, в умовах розвиненого фондового ринку виконують кілька важливих функцій: акумулюють та залучають у господарський обіг вільний фінансовий капітал; слугують засобом централізації індивідуальних капіталів і створення великого акціонерного капіталу; є інструментом інвестування різних сфер та галузей економіки, що забезпечує децентралізоване переміщення інвестиційних ресурсів для найефективнішого їх використання; є об'єктивними індикаторами розподілу капіталу за сферами, галузями, видами діяльності, а також показниками ефективності його функціонування; є гнучким механізмом зміни суб'єктів власності; сприяють демократизації управління діяльністю господарських суб'єктів, є засобом виконання співвласниками корпорації контролю за її діяльністю, забезпечують інвесторам джерело доходу у вигляді дивіденду.

Рис. 1. Динаміка обсягів зареєстрованих НКЦПФР випусків акцій у 2013–2023 рр., млрд грн

Джерело: побудовано авторами на основі даних [3]

Фінансова оцінка пайових корпоративних цінних паперів, визначення їх інвестиційної привабливості здійснюється за допомогою інвестиційного аналізу, видами якого є фундаментальний та технічний аналіз. Фундаментальний аналіз передбачає ретельне вивчення фінансово-господарського становища емітента, прогнозування майбутніх доходів власника акцій у вигляді дивідендів, відсотків, оцінки курсової вартості акцій.

Інвестиційний аналіз акцій проводиться за допомогою сукупності взаємопов'язаних показників та коефіцієнтів, до яких відносяться: курс та ринкова ціна акцій, капіталізована вартість випущених емітентом акцій, віддача акціонерного капіталу, співвідношення ринкової та балансової вартості акцій, вартість чистих активів на акцію, чистий прибуток на акцію, дивідендна віддача акції, коефіцієнти «ціна-дохід», платіжності, рентабельності акціонерного капіталу, показники обігу акцій, а також оцінюється внутрішня вартість акцій.

Інвесторами розраховується внутрішня вартість акцій, яка базується на концепції теперішньої вартості майбутніх грошових потоків. При цьому використовуються наступні моделі: модель оцінки вартості акції з постійними дивідендами; модель оцінки вартості акції з дивідендами, що постійно зростають (модель Гордона); модель поточної вартості акцій, що використовуються протягом певного періоду, модель оцінки вартості акції з дивідендами, що змінюються в окремі періоди.

Технічний аналіз цінних паперів не передбачає вивчення економічного стану і перспектив емітентів, оскільки вважає, що вони вже враховані ринком в оцінці поточної ціни активів. Тому він бере за основу біржові дані котирування акцій та облігацій. Аналіз проводиться за допомогою графіків, що відображають ринкову поведінку цінного паперу. В країнах з розвинутою економікою аналітики фондового ринку складають інтегральні показники – рейтинги, тобто оцінки за класом, рангом чи категорією тієї чи іншої

корпорації, а також емітованих нею цінних паперів. За критерієм якості виокремлюють наступні типи акцій: акції з «блакитними корінцями»; дохідні акції; акції зростання; циклічні акції; захищені акції; спекулятивні акції.

Таким чином, об'єктивна оцінка інвестиційної привабливості корпоративних цінних паперів як емітентом, так і інвестором, є однією з підстав для прийняття обґрунтованих фінансово-інвестиційних рішень та зростання фінансових інвестицій в економіку України.

Інформаційні джерела:

1. Про акціонерні товариства: Закон України : [від 27.07.2022 р. № 2465-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>

2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

3. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. Інформаційні довідки щодо ринків капіталу України протягом 2014-2023 pp. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Близнюк О.П., канд. екон. наук, доц.

Дудка В.В., здоб. вищої освіти

Державний біотехнологічний університет

Джерелом усієї сукупності ризиків, що формуються в результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єктів господарювання, є будь-яке управлінське фінансове рішення щодо тієї чи іншої господарської операції, яка здійснюється в рамках основних напрямів діяльності підприємства.

До фінансових ризиків можна віднести такі їх найбільш розповсюджені види: інвестиційний, кредитний, депозитний, податковий, відсотковий, курсовий, валютний, інфляційний, структурний, ризик упущеної фінансової вигоди, ризик ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та інші.

Сукупний ризик діяльності підприємства складається із системи окремих видів ризиків: операційний ризик, формування якого притаманне господарським операціям, які реалізуються в межах операційної діяльності; інвестиційний ризик, формування якого притаманне господарським операціям, які реалізуються в межах інвестиційної діяльності; фінансовий ризик, формування якого притаманне господарським операціям, які реалізуються в межах фінансової діяльності підприємства.

Ризики, що виникають в у фінансово-господарській діяльності підприємства, у тому числі, в інвестиційній діяльності, визначають необхідність формування адекватної моделі управління такими ризиками – цілісної фінансової системи, спрямованої на виявлення, ідентифікацію, оцінку та нейтралізацію операційних, інвестиційних та фінансових ризиків.